

Зорица мр Голић¹

УДК 338.2 : 330.322 (5) (049.3)

ПРИКАЗ КЊИГЕ

Наслов: ПУТЕМ СВИЛЕ ДО БОГАТСТВА
*Како можете зарадити инвестирајући у новооткривено азијско
благостање*

Аутори: Yannis G. Mostrous, Elliott H. Gue, Ivan D. Martchev

Издавач: МАТЕ доо, Загреб

Година издања: 2009.

Број страница: 242

У посљедње вријеме, на нашем тржишту стручне економске литературе, популарне су књиге које се баве „великим темама”, као што су нови поредак економских сила, економски изазови глобализације, нове могућности и атрактивне дестинације за инвестирање и слично. За овако велике и значајне теме неопходно је и велико знање. Уколико то није случај, анализе дјелују неувјерљиво, плитко, поједностављено, понекад чак и бесмислено, па је зато мало књига које се успјешно баве овим сложеним темама. Посебно је мали број студија које поменути проблемима прилазе мултидисциплинарно као што то чини књига *Путем свиле до богатства - Како можете зарадити инвестирајући у новооткривено азијско благостање* (*The Silk Road to Richies – How You Can Profit by Investing in Asia's Newfound Prosperity, 1st Edition, ISBN 0131869728; Mostrous, Yannis G.; Gue, Elliott H., and Martchev, Ivan D.; Pearson Education Inc, Publishing as Financial Times Prentice Hall, London, 2006.*).

Аутори овог дјела су данас међу најкреативијим и интелектуално најјачим инвестиционим стручњацима и причају нам причу која је истворено изузетно храбра, али и богата обиљем идеја за инвестирање, што је веома ријетка комбинација.

Yannis G. Mostrous је спољни уредник *Wall Street Winners*a, финансијског newsletter-a који су *The Hulbert Digest* и www.GrowthEngines.com, интернет финансијски магазин посвећен глобалним финансијским тржиштима, рангирани на прво мјесто. Некад је био аналитичар при *Finance & Investment Associates and*

¹ Виши асистент, Економски факултет Универзитета у И. Сарајеву, Ул. Алексе Шантића 3, Пале;
E-mail: zorica_golic@yahoo.co.uk;

Artemel International, радио је на финансирању међународних пројеката и предузетничког капитала. Има диплому *MBA* са Универзитета Меримоунт (*Marymount*).

Elliott H. Gue уредник је *The Energy Statagista*, главног финансијског савјетодавног магазина који је у потпуности посвећен праћењу сложених енергетских тржишта, подручја које прати од 2002. године. Спољни је уредник билтена *Personal Finance*. Завршио је последиједипломски студиј из финансија на Универзитету у Лондону.

Ivan D. Martchev је уредник *Wall Street Winners* и спољни уредник билтена *Personal Finance*, којег је *Newsletter and Electronic Publishers Association* класификовао као један од најбољих националних савјетодавних билтена. Такође је уредник и финансијског webbloga *www.attheselevels.com*. Посједује диплому *MBA* из међународног пословања и финансија са Универзитета Синсинати (*Cincinnati*).

Прије 1800. године Исток је доминирао свијетом у економском смислу. Кина и Индија заједно су имале 50 % глобалног бруто домаћег производа. Онда је Запад „отишао” напријед. Свијет никада није видео доба релативне равнотеже између Запада и Истока. То вријеме се ближи јер уз богатство долази и глобални утицај.

Непрегледна мрежа античких трговачких путева, такозвани „Пут свиле”, повезивала је Азију са Западом. Од кинеске метрополе *Xiana* до обала Индијског океана и Средоземног мора, робе и идеје путовале су тим путевима, побољшавајући животе милиона људи.

У наслову овога дјела сам „Пут свиле” метафорички представља: *пут свиле за ново доба*. Иако је градња тог пута дуг процес, чињеница је да се све азијске земље (укључујући Јапан) снажно залажу за јачу регионалну финансијску интеграцију.

Према ријечима Филипа Стивенса (*Philip Stephens*), колумнисте нелибералног магазина *Financial Times* „сљедећа фаза глобализације ће највјероватније имати азијско лице. Американцима и Европљанима то сигурно неће бити пријатно”. И заиста неће. И једни и други су свјесни да азијски континент добија све више на важности и моћи.

Ту се преплиће чак 40 % свјетског становништва. Многи ће гледати према њима задивљеним погледом, јер не само да су мотор цијелог континента, већ све чешће одређују и глобална кретања.

Азија је данас свјетска прича о расту број 1 – то је основна теза којом се баве аутори ове књиге. Далековидни инвеститори оствариће енормне профите улажући у компаније које имају користи од азијске историјске трансформације.

Аутори нуде јаке аргументе за неколико провокативних тврдњи, од којих је најинтригантнија тврдња да је Индија, а не Кина, најбоља азијска дестинација за инвестиције. Указују на глобалне економске промјене које ће одредити судбину америчког долара као резервне свјетске валуте; дају најновији преглед кључних глобалних безбједносних питања које сваки инвеститор мора разумјети, без обзира гдје улагао.

Структура ове књиге релативно је једноставна. Књигу чине три дијела, подијељена у десет поглавља. Најбољи опис ове књиге је водич за дугорочне инвеститоре. Ако су идеје и аргументи вриједни, они који ће о њима водити рачуна оствариће велику финансијску добит. Како се прича развија, страхови и узбуђења, процвати и пропасти, те стварање и разарање богатства, обиљежиће оно

што ће бити експлозивна трансформација која ће измијенити глобалну економију заувјек.

Први дио: *Све овиси о људима* (Нови средњи слој, Азијски пут до благостања, Велика успоредба) даје наговјештај и анализира раст Азије према глобалном економском значају. Прво поглавље разматра зашто је Азија сада у јединственом и кључном тренутку у својој историји и је ли у стању водити сљедећи талас глобалног економског раста. У другом поглављу аутори истражују путеве економског развоја којима би регија могла (и требало) кренути, и како ће одлуке Азије утицати на остатак свијета. Треће поглавље нуди детаљну анализу два главна актера у драми Индије и Кине – и тврди да је Индија боље одредиште за дугорочне инвеститоре.

Други дио: *Ризично пословање* (Игре моћи, Струне у вјетру, Изгубљено јамство) обрађује ризике са којима би се инвеститори могли сусрести у будућности. Толеранција ризика – раздражена страхом, распламсана похлепом – најосновнији је елемент једначине доношења одлуке о инвестирању. Књига о инвестирању која се не бави овим питањем, не може се узети за озбиљно. Четврто поглавље објашњава геополитичке темеље у тренутку када је Запад на ивици да високи привредни раст, не баш великодушно, уступи Истоку. Политички изазови са којима се суочава глобална економија на почетку 21. вијека су монументални, а такви су и економски ризици. То је у фокусу разматрања петог поглавља које идентификује специфичне економске неравнотеже и њихов потенцијални утицај на свјетско финансијско тржиште. Прелазећи на управљање ризиком, у шестом поглављу аутори сугеришу начине како се инвеститори могу осигурати од тих ризика.

Трећи дио: *Трендови у будућности* (Нова пољопривредна револуција, Додавање горива глобалном расту, Драж мегатренда, Азијска господарства у развоју) нуди инвестиционе идеје које су засноване на азијском економском успону. Седмо поглавље се бави значајем пољопривреде у новом свијету. Осмо расправља о енергији, а девето представља могућности које нуде индустријски метали. Коначно, десето поглавље дотиче се низа инвестиционих могућности у различитим индустријама које би, када дође вријеме, требало имати огромне користи од новог економског поретка.

Поред ова три дијела, књига садржи увод, закључак и регистар појмова на укупно 265 страна.

Када је у питању економски феномен звани Индија, управо је средња класа оно што ову земљу чини посебно занимљивом западном свијету. У још једној земљи великих бројева, средња класа се пребројава у стотинама милиона и уз кинески средњи сталеж чини највећу потрошачку групу на свијету. У Индији постоји огромна потреба за изградњом станова и пословних простора, будући да средња класа броји 300 милиона људи и да је 60 % становника млађе од 30 година. Висококвалификовани кадар у најбољим годинама, иако слабо плаћен у односу на своје западне колеге, квалитетно води једну од најмногљуднијих свијетских федерација према остварењу „индијског чуда”. Индијска привреда, која се посљедњих година убрзано развијала, извукла је милионе грађана из сиромаштва: проценат градске сиротиње у Индији је за три деценије, у 2005. години преполовљен, али је апсолутан број становника из ове категорије повећан на 81 милион са ранијих 60 милиона.

Да је индијска привреда прошла кроз брзу, трансформишућу промјену, постаје сваког дана све више и више очигледно. Индијски предузетници, створивши компаније које већ сада уживају водеће глобалне позиције у појединим индустријама, закупљени су куповином иностране имовине у износу од 4 милијарде УСД само у 2005. години. Индијци истовремено схватају да су побољшања инфраструктуре и пажња посвећена прерађивачкој индустрији императив како би привреда задржала високу стопу раста. Иако су многе очи уперене у инфраструктуру, гдје су побољшања и промјене већ у току – као што показује сектор телекомуникација – прерађивачка индустрија би могла бити велики побједник. Већина о Индији још увијек размишља у контексту пружања услуга у сектору информационих технологија. Али многи посматрачи су занемарили чињеницу да је индијска високообразована, висококвалификована радна снага снажне активности у прерађивачкој индустрији. Израстање Индије у глобално средиште за сектор аутомобилских дијелова, само је један одраз тог потенцијала.

Када је ријеч о односу са другим регионалним дивом, Индија и Кина раде на рјешавању старих проблема у свом односу; један могући исход њихових побољшаних веза је симбиотски однос са све снажнијим трговинским и економским везама. Као резултат, свијет би могао доживјети уздизање нове економске зоне невидљиве величине и потенцијала.

Основни циљ аутора овога дјела је да укажу на инвестиционе трендове и репрезентативне компаније које дјелују у индустријама које би требало да напредују, ако је њихова процјена исправна. Многе компаније су препознате и препоручују се за потенцијалне инвестиције, али анализа онога што је „испод поклопца” није детаљна.

Иако је књига организована у посебна поглавља, требало би да читаоци примијете међусобну повезаност новог друштвено-економског тренда и глобалног раста; раста значаја Индије и Кине и промјена геополитичког окружења, неизвјесности стања глобалне економије и могућих краткорочних посљедица за раст Азије, те откривања дугорочних инвестиционих трендова и нивоа будућих успјеха инвеститора.

У сржи ове књиге је претпоставка „економске промјене”: глобално економско вођство се мијења током времена и свијет сада улази у раздобље такве промјене. У годинама које долазе, Азија ће израсти у лидера глобалног економског раста, док ће Запад ући у циклус ограниченог раста.

Велики дио инвестиционе заједнице одбацује овај аргумент као бесмислицу. Само неколицина размишља о предстојећој промјени. Ипак, историјски, то су времена када промјена почиње, када су очекивања ниска.

Основни изазов, као и код сваке инвестиционе одлуке повезане са макроекономијом, је процијенити утицај раста Азије на глобалну економију и улогу регије у новом свијету. Доношење исправних одлука о будућности Индије и Кине кључно је за успјешно инвестирање. Кинеска величина и брз развој изненадили су свијет због чега је људима врло тешко приступити проблему тријезне главе.

Како се јаз профитабилности између Истока и Запада сузио, јаз богатства такође је почео ишчезавати, иако знатно спорије. У међувремену, очекује се низ политичких корака у Америци и Европи, обликованих да заштите своје раднике. Процес се може успорити, али исход је неизбежан: интеграција Кине и Индије у

капиталистички систем и, као резултат, њихово тражење већег дијела економског колача.

Бројни су примјери у пракси који говоре о томе да су инвеститори непоправљиво спори у уочавању и прихватању промјене. Током историје та мана је људе коштала много новца, а тако ће бити и даље. Улагање напора у разумијевање и (повремено) предвиђање друштвених, економских и политичких промјена, један је од најважнијих квалитета успјешних дугорочних инвеститора. Не доносе сви исте закључке након анализе одређене групе података, али различита интерпретација је животна чињеница у свијету инвестиција.

Ова књига је инспирисана глобализацијом и промјеном и она води читаоца „Путем свиле” до Азије и показује како ће се глобални економски раст премјестити, још једном, са Запада на Исток.

Ово је књига о инвестицијама, која се бави специфичним ризицима и специфичним наградама заснованим на, вјерујемо, исправним претпоставкама укоријењеним у историјским, економским и финансијским карактеристикама.

Стварност је обиљежена брзом промјеном, промјеном која се мора разумјети и прихватити прије или касније. Та промјена ће, најзад, омогућити да се 3 милијарде људи укључи у глобални економски систем. На мјесту које је разнолико попут Азије, од огромног је значаја да инвеститори, који покушавају идентификовати теме за сљедећу деценију, узму у обзир индивидуална обиљежја земаља у које усмјеравају свој капитал.

Јача и самоувјеренија Азија једина је шанса коју свијет има за снажан привредни раст у будућности – индустријализоване тржишне економије су достигле своје врхунце.

Ово је добро написана књига о једној од најфасцинантнијих тема нашег времена, *Путем свиле до богатства*, прошириће хоризонте читаоца и отворити врата новој стварности брзо мијењајућег свијета и новог поретка економских сила, у којем први пут САД неће бити лидер.

Они који у дјелу *Путем свиле до богатства* траже конвенционално размишљање биће дубоко разочарани, али они које занима свеобухватна слика у ова све несигурнија времена – и оно што је још важније, гдје леже праве прилике за зараду у доба ниских поврата – жељеће ову књигу прочитати више пута.

Књигу није потребно посебно препоручивати, она говори сама за себе и њено читање ће бити прави ужитак. Најприје, ова поучна књига је намијењена свима онима који се баве инвестицијама, као и онима који траже дубље разумијевање финансијских тржишта, али и наставницима, младим истраживачима и студентима економије.

Zorica Golić

BOOK REVIEW

Title: THE SILK ROAD TO RICHIES
How You Can Profit by Investing in Asia's Newfound Prosperity
Authors: Yannis F. Mostrous, Elliott H. Fue, Ivan D. Martchev
Publisher: MATE doo, Zagreb
Published in: 2009.
Pages: 242